

Yhdenvertaisuutta korkeakouluihin - tuloskatsaus

Aino Pietarinen & Virve Murto,
Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus
18.5.2022

Sisältö

- Tutkimuksen tausta ja toteuttaminen
- AMK-vastaajien kuvaus
- Keskeisiä tuloksia
 - Epäasiallisesta kohtelusta ja erityisesti syrjinnästä
 - Yhdenvertaisuudesta
- Yhteenveto ja johtopäätökset

Tutkimuksen tausta ja toteuttaminen

Tutkimuksen tausta ja tavoitteet

- Tutkimus on osa SAMOKin Yhdenvertaisuutta korkeakouluihin –hanketta, joka käynnistyi syksyllä 2021.
- Tiedonkeruun tarkoituksena on tuottaa tietoa korkeakouluopiskelijoiden epäasiallisen kohtelun kokemuksista. Hankkeessa keskitytään selvittämään myös mm. korkeakouluissa olemassa olevia yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokäytäntöjä.
- Tässä katsauksessa keskitytään vain **AMK-opiskelijoihin**, vertailua yo-opiskelijoihin tulossa myöhemmin

Tiedonkeruun toteutus

- Tiedonkeruu toteutettiin alkuvuodesta osana Otuksen valtakunnallista Opiskelijabarometri 2022 -tutkimusta
- Opiskelijabarometri toteutettiin sähköisenä lomakekyselynä Webropol-alustalla ja se oli auki noin kuukauden, 9.2-9.3.
- Kutsu tutkimukseen toimitettiin oppilaitosten kautta kaikille kohderyhmään kuuluville, eli kaikki olivat tervetulleita osallistumaan. Lisäksi opiskelija- ja ylioppilaskunnat olivat myös mukana kyselystä tiedottamisesta
- Kyselyyn oli mahdollista vastata suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.
- Kyselyyn vastasi yhteensä 5322 opiskelijaa. Heistä **2734** (51%) oli **AMK-opiskelijoita** ja 2587 (49%) yliopisto-opiskelijoita

Aineiston painotus ja tilastollinen tarkastelu

- Esitettävät tulokset saatu painotetulla aineistolla
- Painotuksen avulla tuloksia voi luotettavammin yleistää perusjoukkoon
- Aineiston yli- ja aliedustusta (amk-opiskelijat, miehet, muunkieliset) on korjattu painottamalla aineisto tavoitetutkinnon mukaan (koulutussektori+tutkinnon taso), sukupuolen sekä äidinkielen mukaan
- Tiedot perusjoukosta saatu Vipusesta

- Aineistoa tarkasteltu ristiintaulukoinnilla ja χ^2 -testillä
- Merkitsevyytaso merkitty asteriskeilla tai p-arvona
 - $p < 0,001$ *** (virhepäätelmän riski pienempi kuin 0,1 %)
 - $p < 0,01$ ** (virhepäätelmän riski pienempi kuin 1,0 %)
 - $p < 0,05$ * (virhepäätelmän riski pienempi kuin 5,0 %)

AMK-vastaajien kuvaus

Perinteiset taustatiedot

- Sukupuoli: 58 % naisia, 38 % miehiä, 2 % muu ja 2 % ei halunnut kertoa (N=2726)
- Ikä: kolmannes 20-24v, neljännes 25-29v, neljännes 30-39v ja loput 18 % 40-59, vain harva alle 20v (N=2693)
- Äidinkieli: 83 % suomi, 5 % ruotsi ja 12 % muu (N=2723)
- Kuvaus itsestä kansalaisuuden perusteella (N=2726)
 - 92 % suomalainen tutkinto-opiskelija
 - 3 % ulkomaalainen tutkinto-opiskelija EU/ETA-alueelta eikä Suomen kansalaisuutta
 - 5 % ulkomaalainen tutkinto-opiskelija EU/ETA-alueen ulkopuolelta eikä Suomen kansalaisuutta
- Huollettavia lapsia 22 % vastaajista (N=2720)

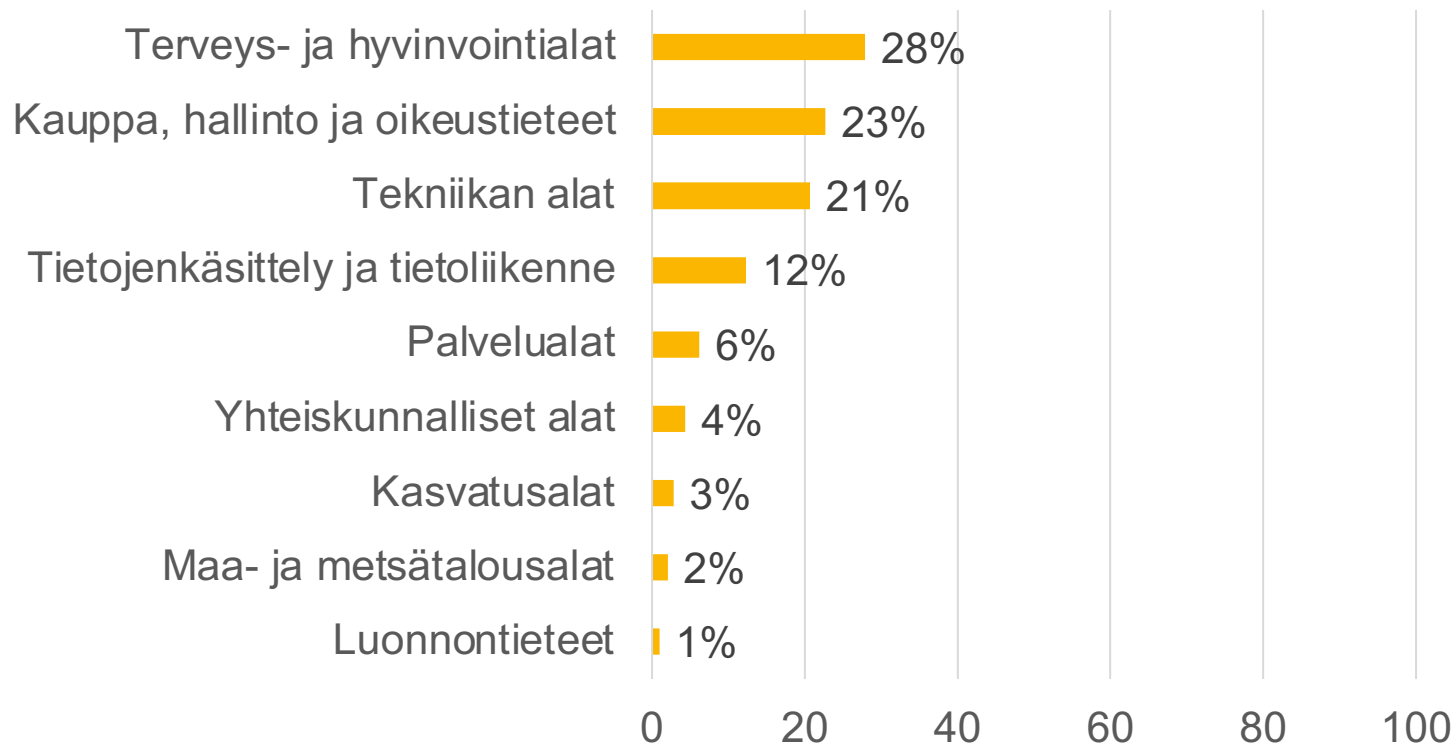

Koulutukseen liittyvät taustatiedot

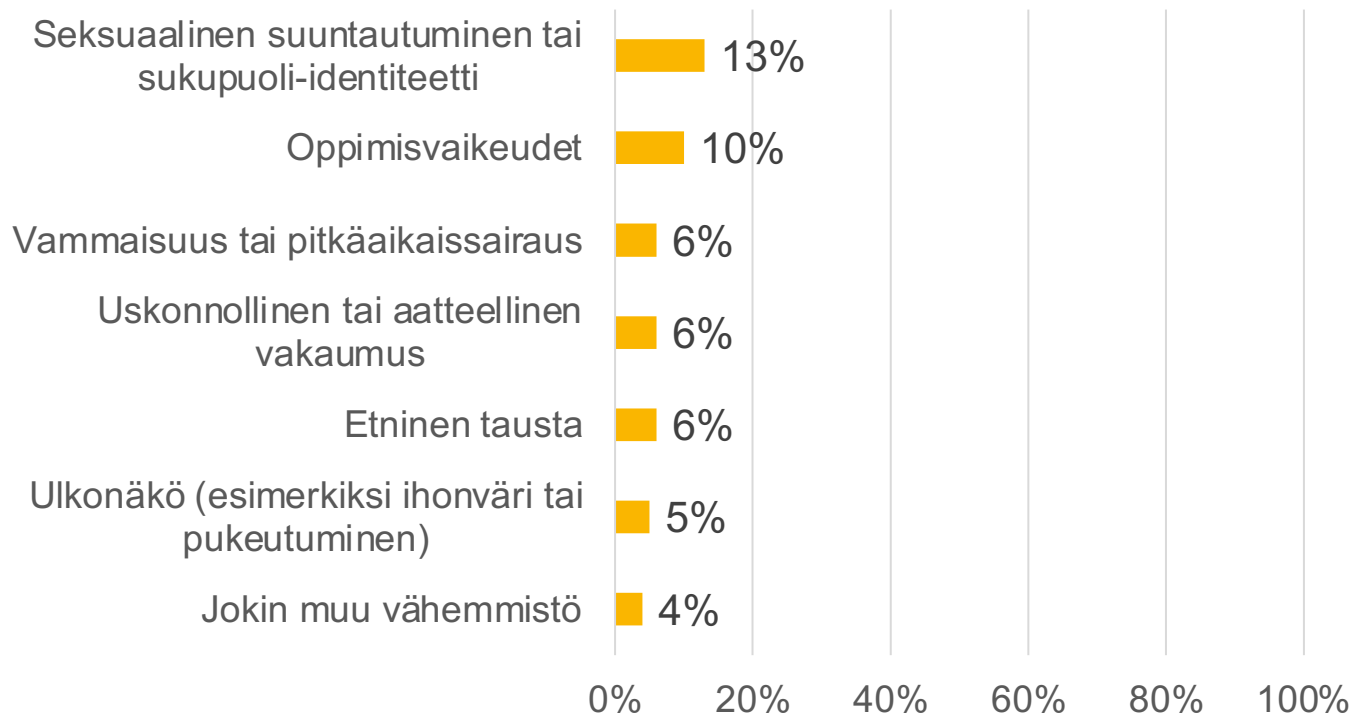
- Perustutkintoa suorittavia 88 % (n=2395) ja YAMK-tutkintoa 12 % (n=339)
- Vastaajia lähes jokaisesta ammattikorkeakoulusta: eniten Laureasta (333 vastaajaa) ja Haaga-Heliasta (280 vastaajaa), vähiten Turun AMK:sta (11 vastaajaa) ja Högskolan på Ålandista (1 vastaaja) – 52 jätti ilmoittamatta ammattikorkeakoulunsa
- Aloitusvuosi: vuodesta 2016-2022, kaikkiaan 72 % vuosina 2020-2022 (N=2501)
- Opiskelumuoto (N=2692)
 - Päivätoteutuksena 56 %
 - Monimuotototeutuksena 31 %
 - Verkkototeutuksena 13 %

Koulutusala OKM1-luokituksella, N=2671

Koetko kuuluvasi vähemmistöön seuraavien asioiden suhteen? N=2735

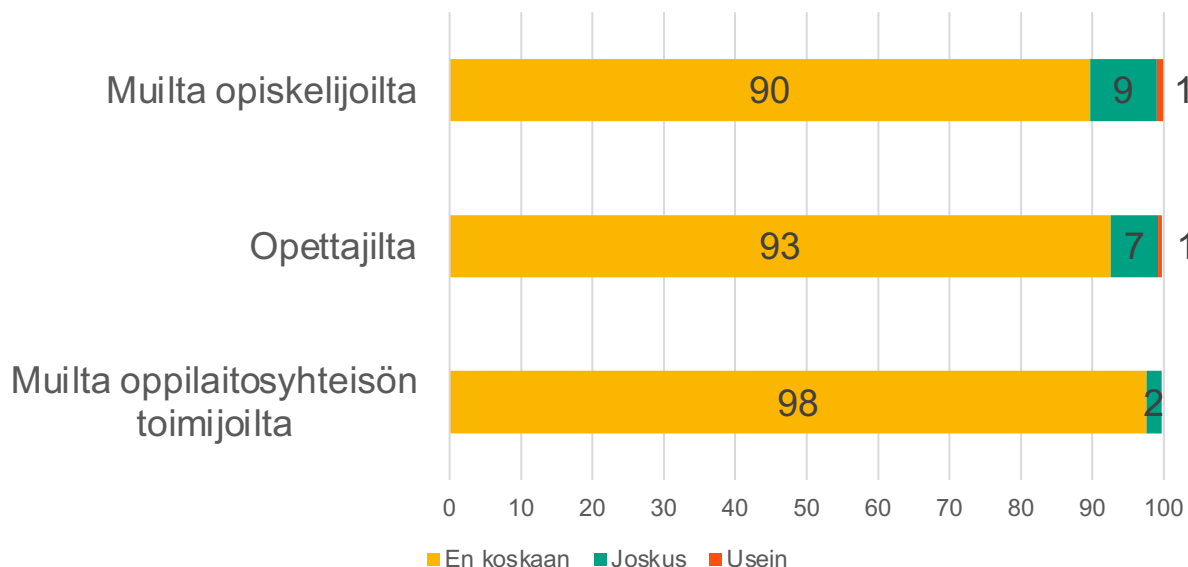

Epäasiallinen kohtelu ja erityisesti syrjintä

Kokemus syrjinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta sekä seksuaalisesta häirinnästä oppilaitoksessa, N=2728-2729

Syrjintä

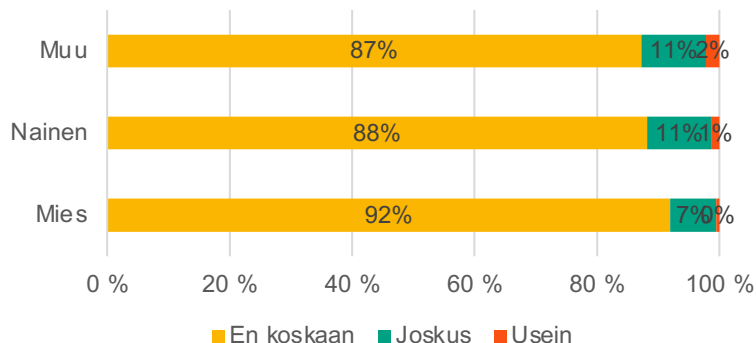
Kiusaaminen tai väkivalta
- 1% on kokenut **usein**
muilta opiskelijoilta ja 1%
opettajilta
10% on kokenut **joskus**
muilta opiskelijoilta ja 10%
opettajilta

Seksuaalinen häirintä
- 4% on kokenut **joskus**
seksuaalista häirintää
muilta opiskelijoilta ja 1%
opettajilta

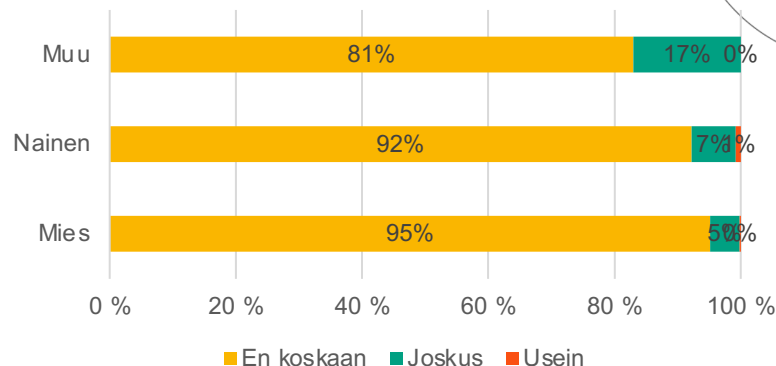
Syrjintä sukupuolen mukaan

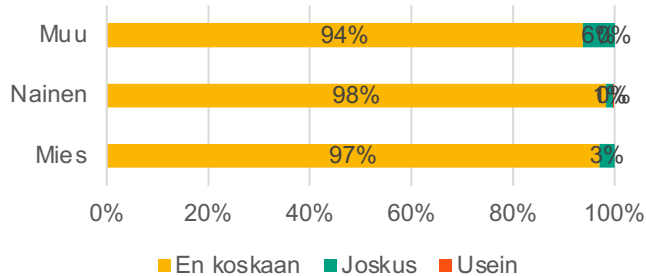
Muilta opiskelijoilta $p < 0,05$

Opettajilta $p < 0,001$

Muilta oppilaitosyhteisön toimijoilta $p < 0,01$

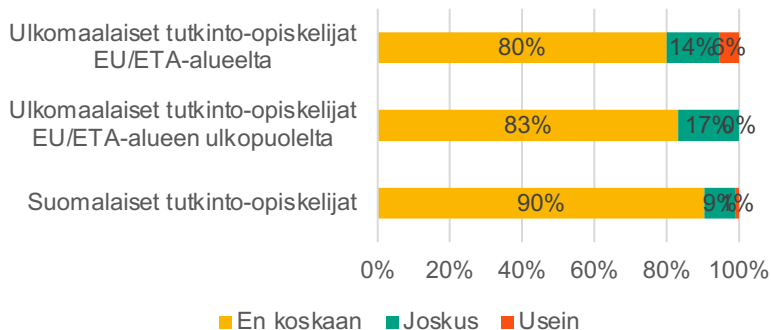
Muu N=48
Nainen N=1589
Mies N=1042

Seksuaalisen häirinnän kokemus muilta opiskelijoilta oli myös yleisempää muunsukupuolisilla: kokenut 23 % vs. naiset 5 % ja miehet 2 %

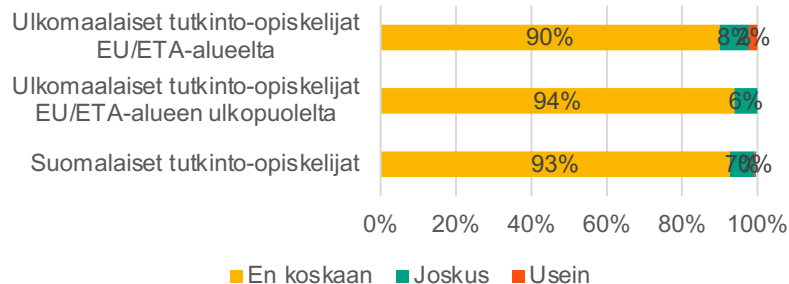
Syrjintä kv-opiskelijat

Muilta opiskelijoilta $p < 0,001$

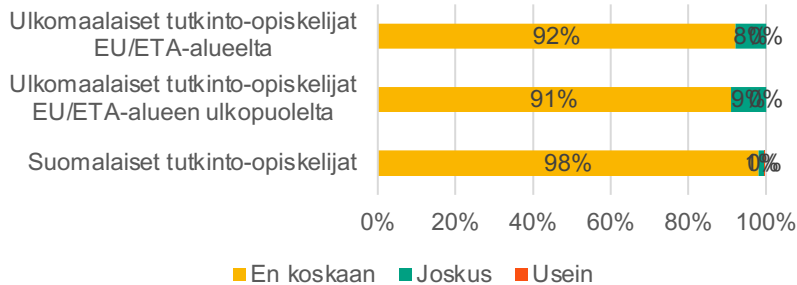

Opettajilta (opiskelijoiden väliset erot ei tilastollisesti merkitseviä)

Muilta oppilaitosyhteisön toimijoilta
 $p < 0,001$

Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat EU/ETA-alueelta N=90
Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat EU/ETA-alueen ulkopuolelta N=131
Suomalaiset tutkinto-opiskelijat (Suomen kansalaisuus) N=2499

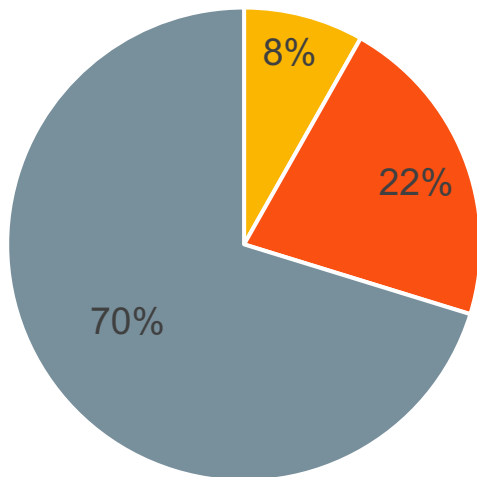
Havainnut, että jotakuta muuta on kiusattu, häiritty tai syrjitty korkeakoulussa, N=2722

Opiskelijajärjestöaktiivit olivat **havainneet** ei-aktiiveja enemmän kiusaamista, häirintää tai syrjintää – eroja erityisesti ulkopuolelle jättämisessä tai vähättelyssä 45 % vs. 22 % sekä nimitellyssä tai ennakkoluuloisuudessa 34 % vs. 13 %

Onko oppilaitoksessasi puututtu havaittuun häirintään, syrjimiseen tai muuhun epäasialliseen kohteluun? N=1076

Tämä kysymys näkyy vaan niille, jotka kertoivat kohdanneensa syrjintää, seksuaalista häirintää, kiusaamista tai väkivaltaa

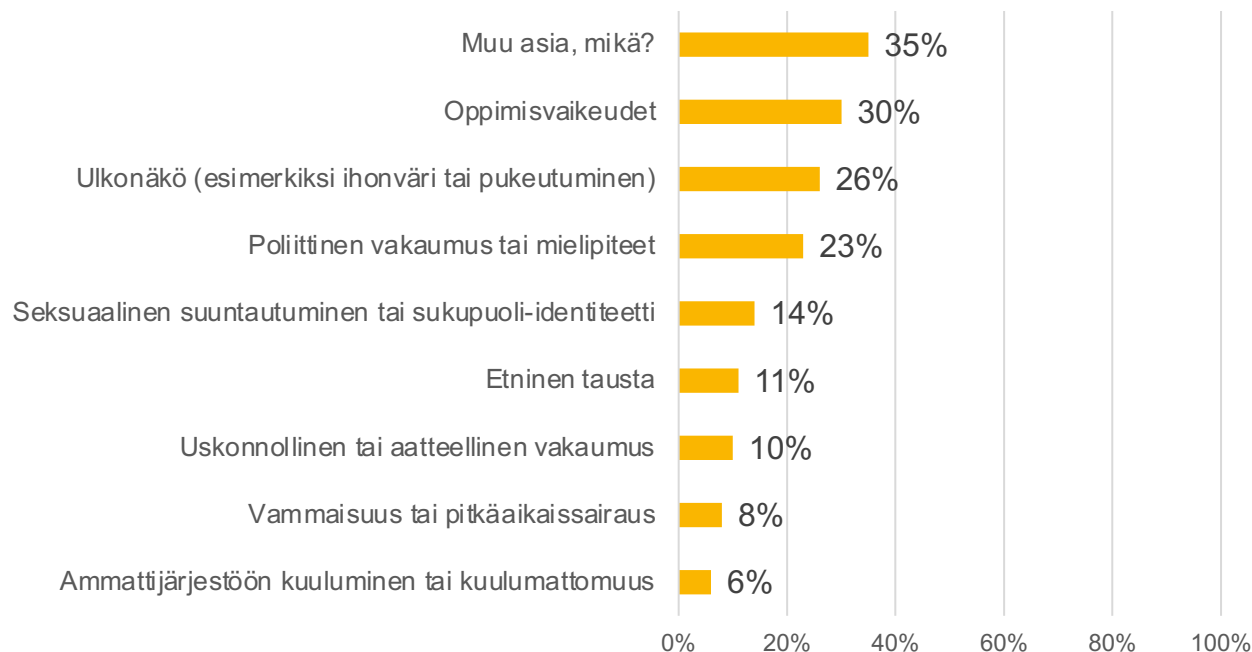
■ Kyllä, miten? ■ Ei ■ En osaa sanoa

Kyllä, miten?- avovastaukset:

- Vastauksia liittyen siihen, että ilmoitukseen epäasiallisesta kohtelusta on puututtu eri tavoin ja viety eteenpäin
- Moni on ottanut yhteyttä opettajaan tai häirintäyhdyshenkilöön
- Jonkun verran myös pettymystä sitä kohtaan, että asioita ei ole käsitelty kunnolla tai muutosta ei ole tapahtunut

Koetko, että sinua on syrjitty tai kohdeltu eriarvoisesti seuraavien asioiden vuoksi?

Vain heille, jotka vastasivat, että heitä on syrjitty joskus tai usein. N=285

Muu asia, mikä?

Eniten vastauksia liittyen:
- aiempi koulutustausta
- ikä
- luonteenpiirteet, persoonallisuus
- omalle sukupuolelle epätyypillisellä alalla opiskelu
- ei käytä alkoholia

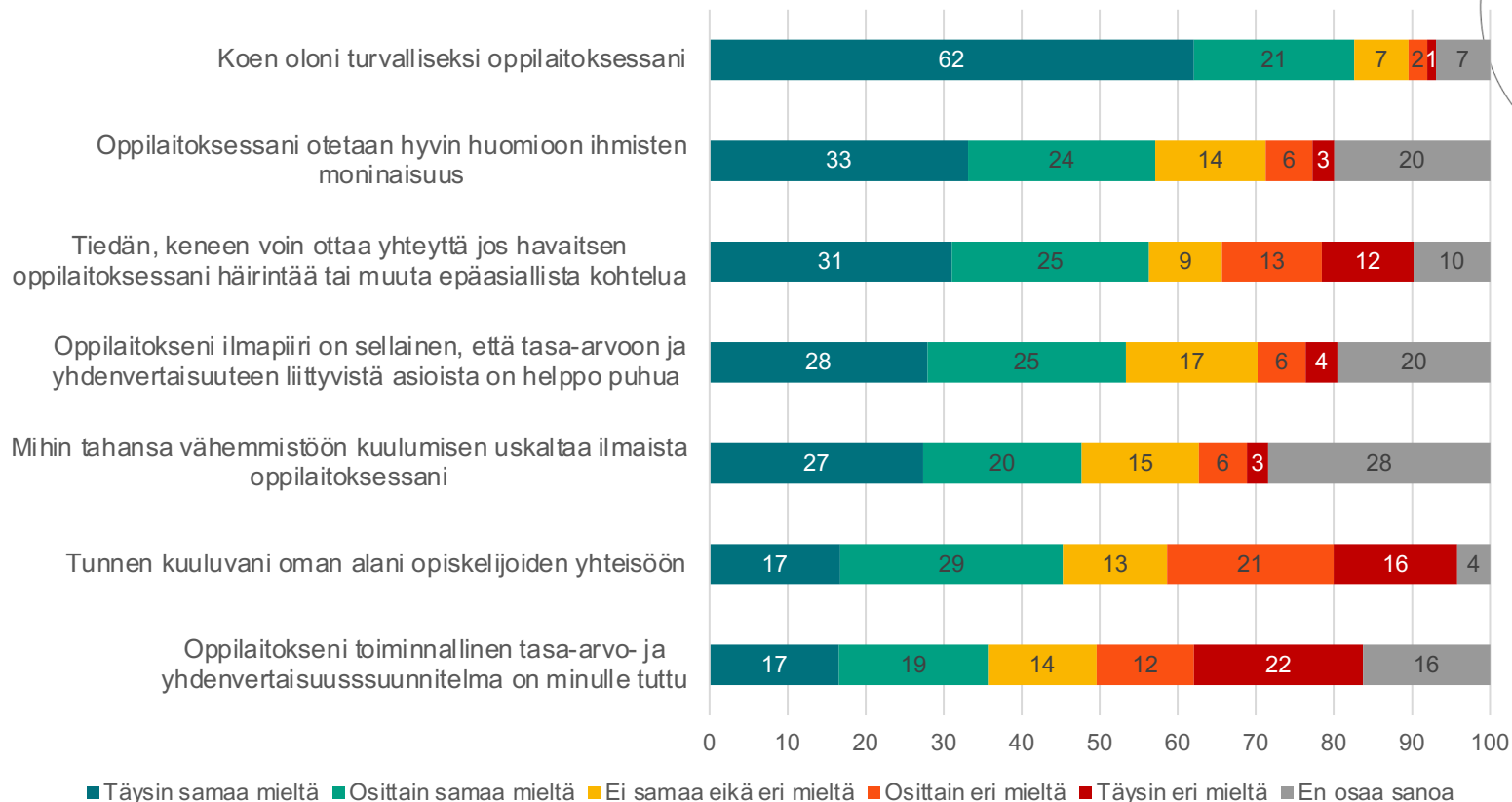

Yhdenvertaisuus

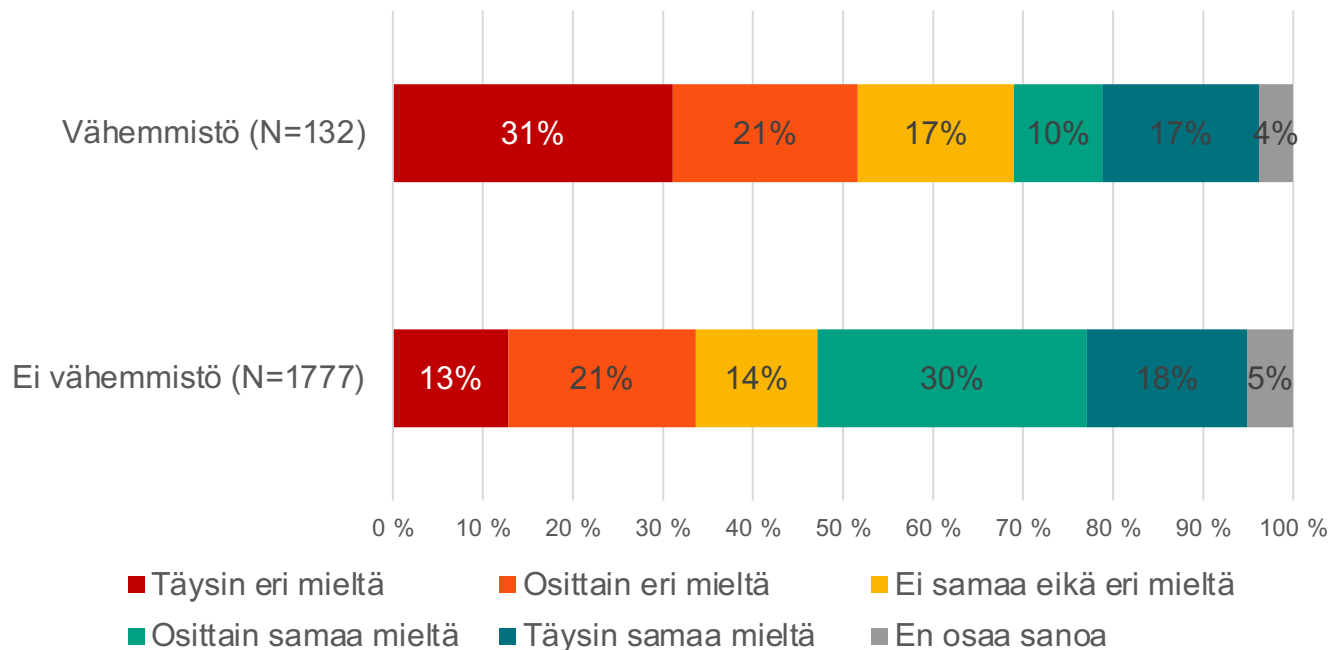
Omat näkemykset ja kokemukset, N=2713

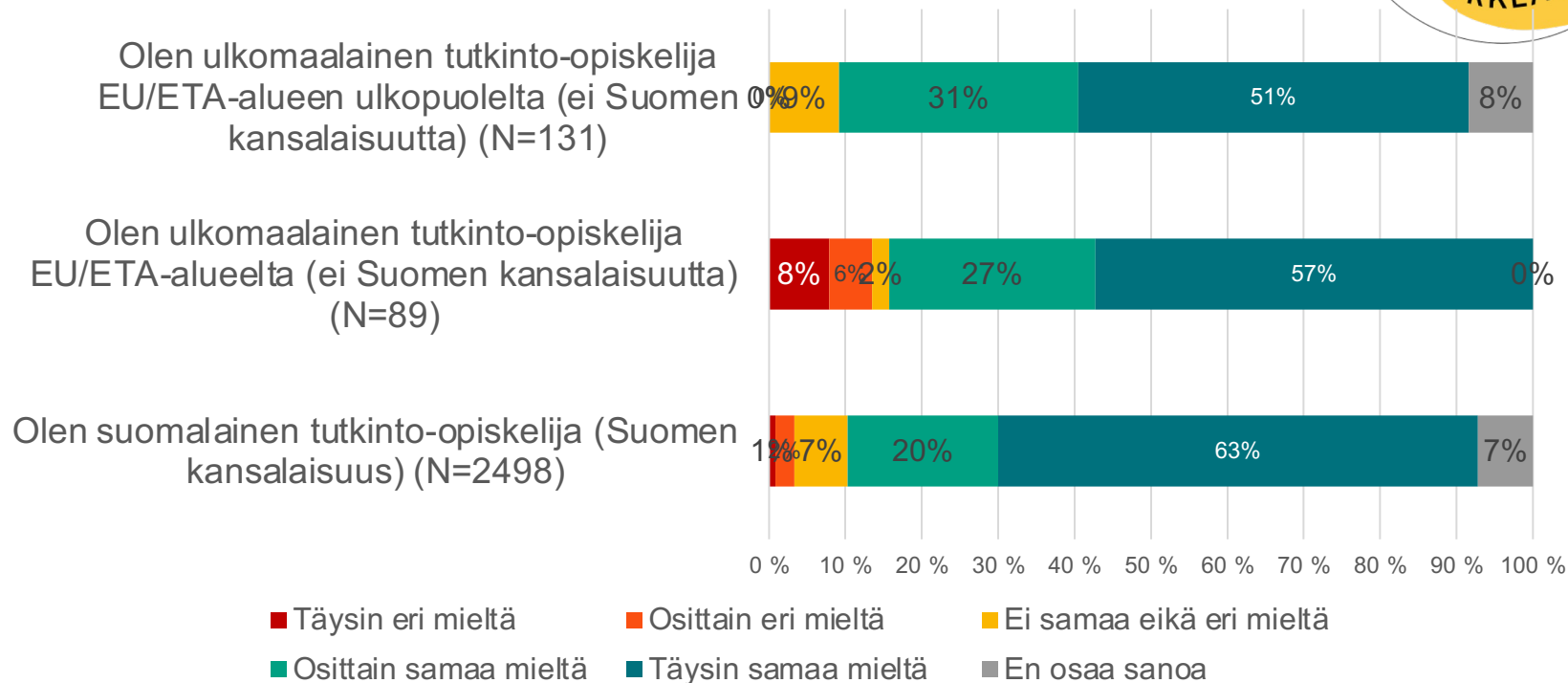
Opiskelijoiden keskuudessa paljon eroja seuraavaksi nostoja näistä

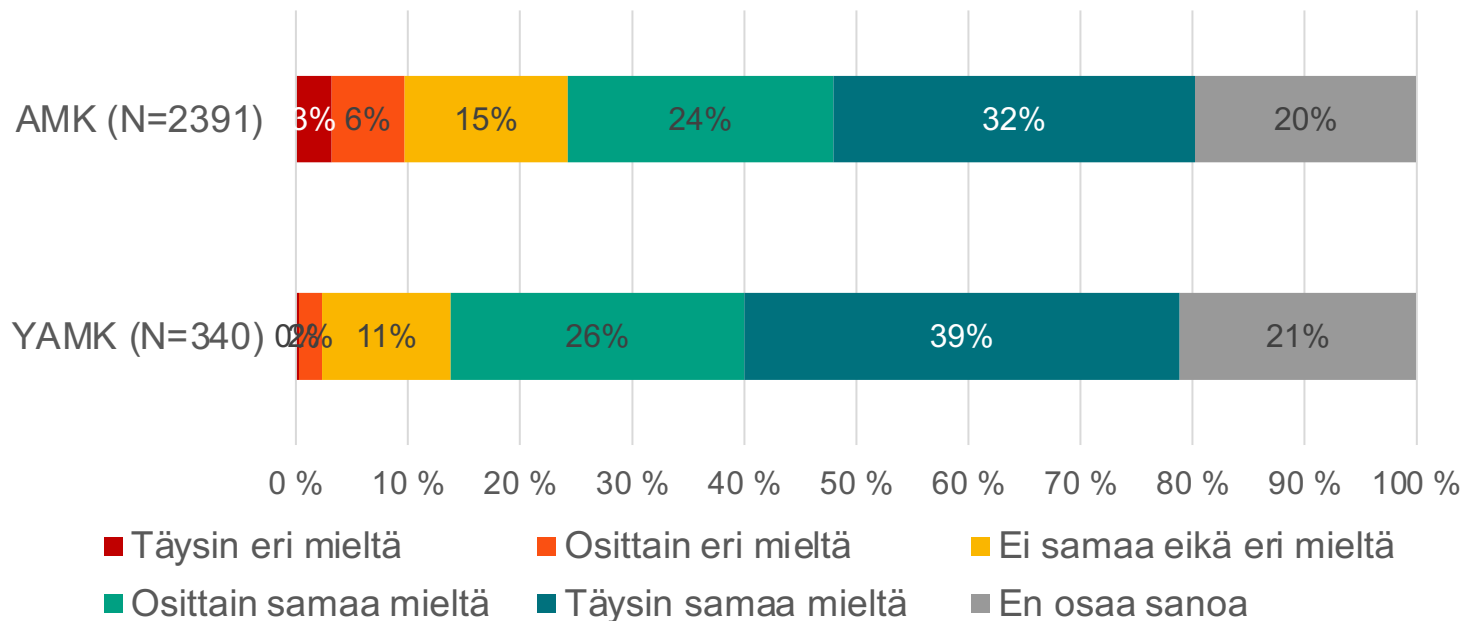
Ulkonäön (esimerkiksi ihonvärin tai pukeutumisen) perusteella: Tunnen kuuluvani oman alani opiskelijoiden yhteisöön, $p < 0,001$

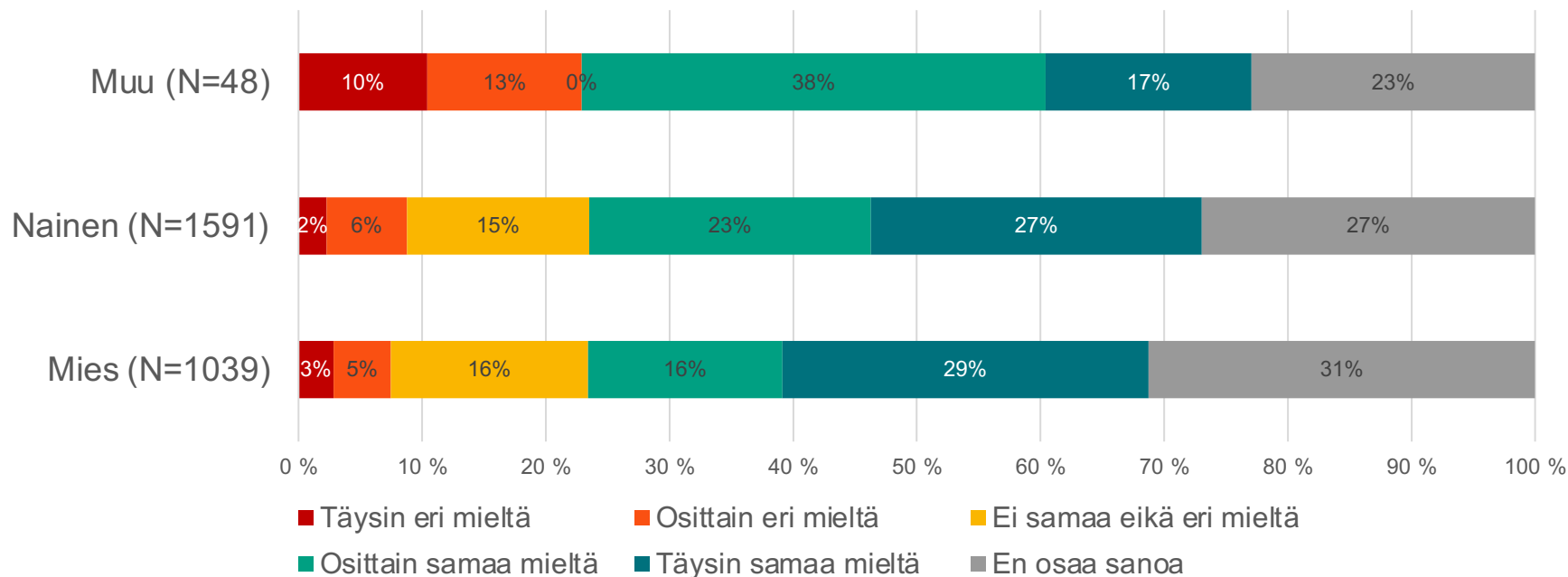
Kv-opiskelijat: Koen oloni turvalliseksi oppilaitoksessani, $p < 0,001$

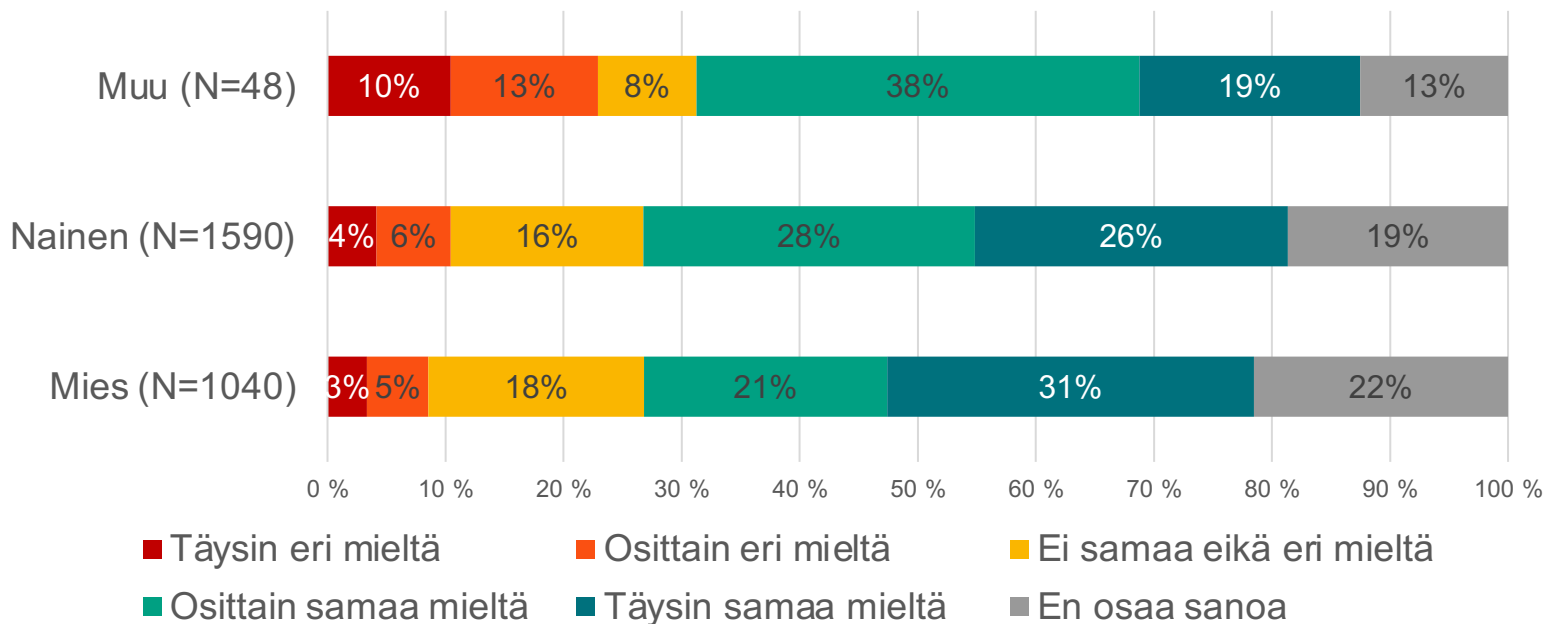
AMK-YAMK: Oppilaitoksessani otetaan hyvin huomioon ihmisten moninaisuus, $p < 0,001$

Sukupuolen mukaan: Mihin tahansa vähemmistöön kuulumisen uskaltaa ilmaista oppilaitoksessani, $p < 0,001$

Sukupuolen mukaan: Oppilaitokseni ilmapiiri on sellainen, että tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvistä asioista on helppo puhua, $p < 0,001$

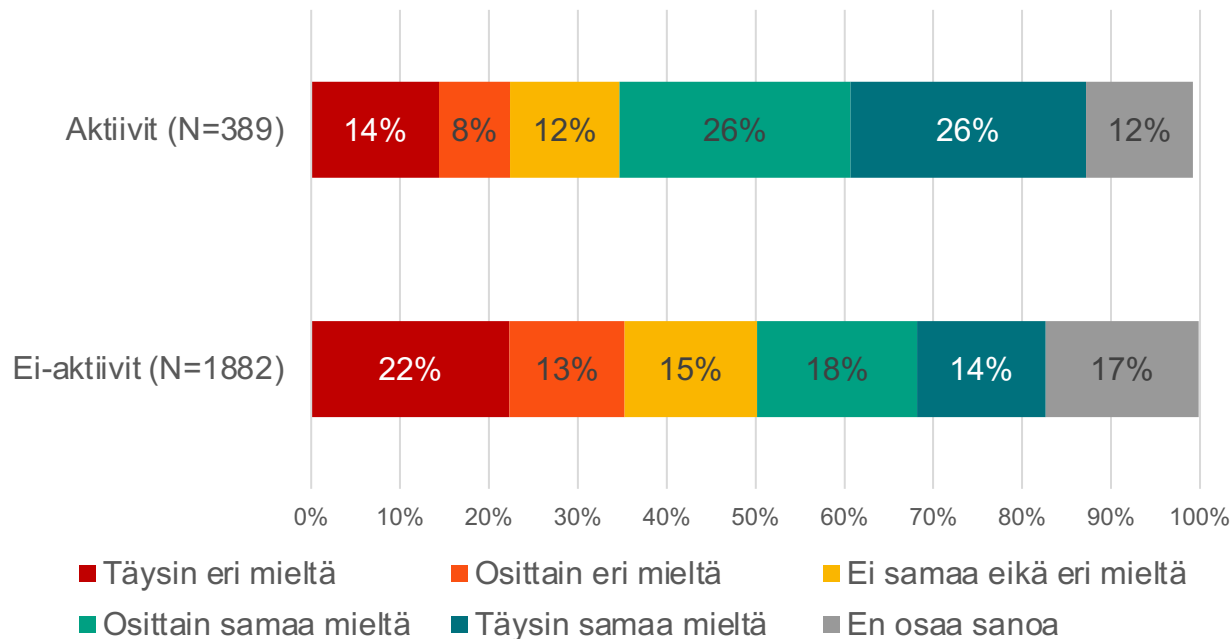

Opiskelijajärjestöaktiivit- ei-aktiivit: Oppilaitokseni toiminnallinen tasa-arvo- ja yhtenäisyyssuunnitelma on minulle tuttu $p < 0,001$

Opiskelijajärjestöaktiivit kertovat osallistuvansa aktiivisesti opiskelijakunnan, ainejärjestön tai vastaavan, poliittisen opiskelijajärjestön tai muun opiskelijajärjestön toimintaan.

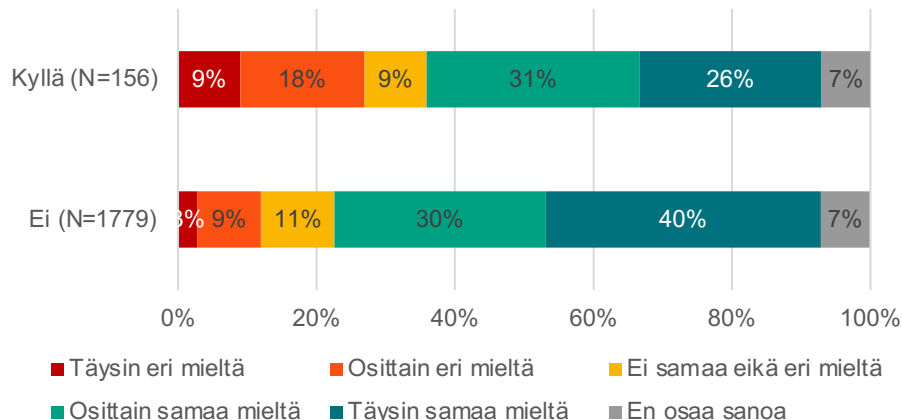
Ei-aktiivit eivät osallistu aktiivisesti mihinkään opintoihin liittyvään järjestötoimintaan

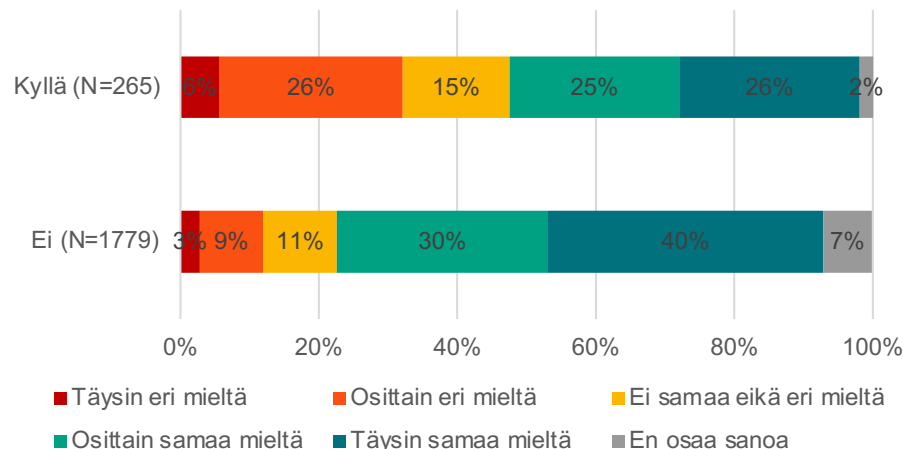
Arvioi seuraavia oppilaitostasi koskevaa väitettä: *Opetus on esteetöntä ja saavutettavaa* vähemmistöön kuulumisen perusteella (kyllä/ei)

Vammaisuus tai pitkäaikaissairaus
 $p < 0,001$

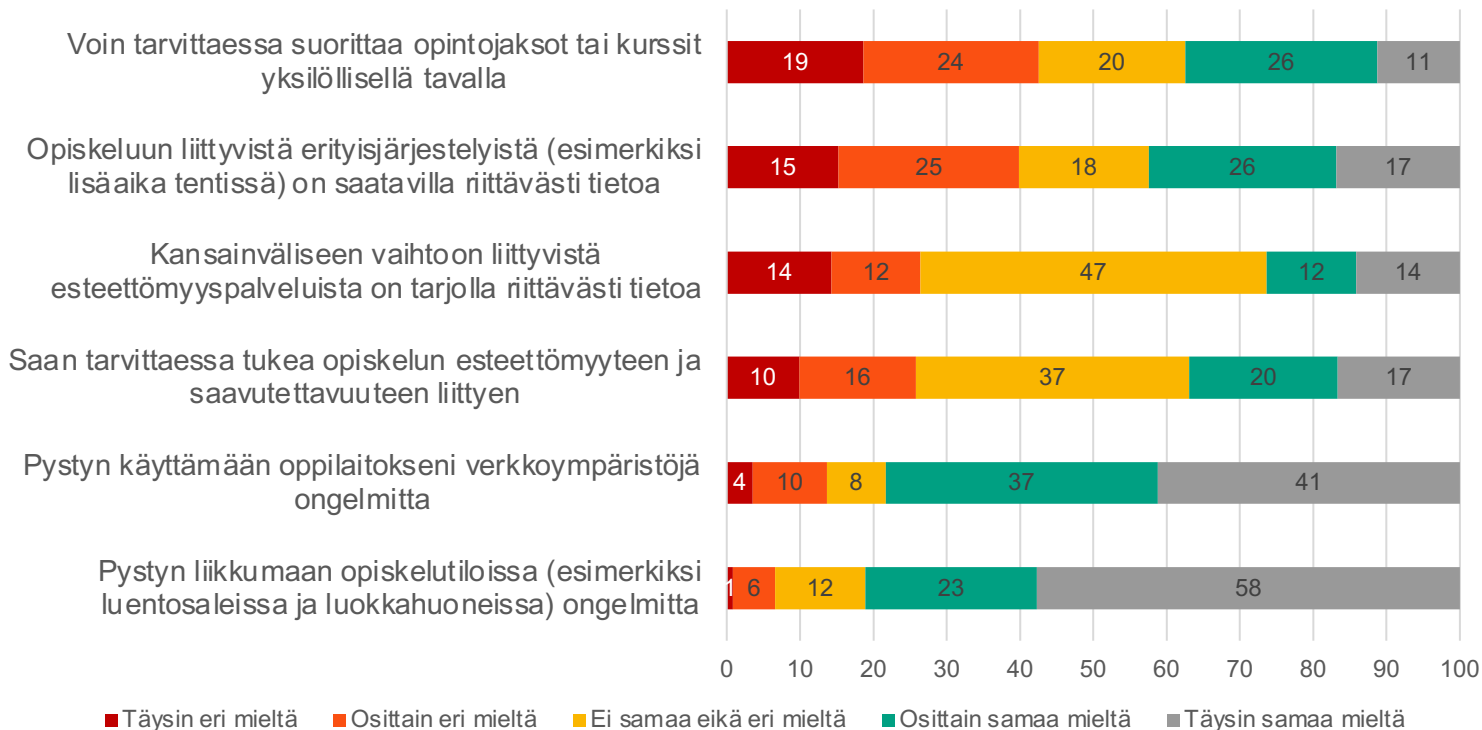

Oppimisvaikeudet $p < 0,001$

Esteettömyys ja saavutettavuus, N=376

Kysymys esitetty vain heille, jotka olivat vastanneet vähemmistöön kuulumisen tekijöistä vammaisuuden, pitkäaikaissairauden tai oppimisvaikeudet

Avovastausten antia: asian vaikeus ja koronan vaikutukset

- On hankalaa arvioida yhdenvertaisuutta tai osallisuutta, kun ei itse kuulu vähemmistöön sekä opinnot olleet paljon etänä

”Eipä näitä ole juuri tullut mietittyä, kun en ole koulussa edes käynyt paljoakaan”

- Etänä toisiin opiskelijoihin tutustuminen on hankaloitunut, niin hankala arvioida opiskeluympäristön sosiaalisia suhteita/osallisuutta
- Korona on vaikuttanut negatiivisesti ryhmäytymiseen. Etäopetuksen myötä tutustuminen on hankaloitunut. Ei olla tutustuttu oman alan tai muihinkaan opiskelijoihin, ei ole päässyt ryhmäytymään eikä yhteenkuuluvuuden tunnetta ole tullut. Joillakin tätä kokemusta ollut melkein koko opintojen ajan

” On vaikea kokea kuuluvansa yhteisöön, kun sitä yhteisöä ei koskaan näe ja ei ole tapahtumia johon pääsisi verkostoitumaan. Edes kampuksella ei ole ketään.”

”Etänä vaikea havainnoida kampuksen ilmapiiriä, mutta opiskeluryhmä ainakin moninainen ja tasa-arvoinen.”

Onko vielä jotain, mitä haluaisit sanoa osallisuuteen tai yhdenvertaisuuteen liittyen?

- Kokemuksia siitä, että opettajat käyttävät epäasiallisia sanamuotoja tai eivät välttämättä puutu epäasiallisiin tilanteisiin, tai opettajat koetaan kapeakatseisina
- Erilaisia oppimisvaikeuksia ei huomioida opinnoissa, opettajilla ei valmiuksia oppimisvaikeuksien huomioimiseen, tai jonkin muunlaisen moninaisuuden huomioimiseen erityisesti etäopiskeluissa

"Lukihäiriö opiskelijat eivät saa tarvitsemaansa lisäaikaa kokeisiin ja perheelliset eivät saa joustoa projekti palautuksiin."

- Koulun käytännöissä puutteita, esimerkiksi esteettömyydessä tai yhdenvertaisuuden käytännöissä

"Esteettömyys on kurseilla suorastaan vitsi. Muutamaa opettajaa kiinnostaa, jos puutteista mainitsee, mutta tuolloinkaan opettajalla ei ole valtaa vaikuttaa!"

"Yhdenvertaisuus on koulussamme teoriassa täydellisesti toteutettu, mutta käytäntö on paikoin hutera. Valtaväestöön kuuluvat eivät tätä aina huomaa."

- Vastauksissa myös hyvää palautetta oppilaitoksen panostamisesta yhdenvertaisuuteen
"Oppilaitoksessani opiskelijoita osallistetaan eri toimielimissä ja opiskelijaedustajien mielipiteet ja näkökulmat otetaan aidosti vastaan."

Yhteenvedo ja johtopäätökset

- Selvästi suurin osa kokee olon turvalliseksi oppilaitoksessa (yli 80 %)
- Alle puolet (46 %) tuntee kuuluvansa oman alan opiskelijoiden yhteisöön
- Kokemus kiusaamisesta tai väkivallasta yleisempi kuin syrjinnästä tai seksuaalisesta häirinnästä
 - Korostuu sukupuoli ja kansalaisuus
- Havaittu toisiinsa kohdistuva epäasiallinen kohtelu ei niinkään kiusaamista tai väkivaltaista käytöstä, vaan ryhmästä sulkemista, vähättelyä, nimittelyä ja ennakkoluuloista asennoitumista -> jää helpommin havaitsematta, jolloin puuttuminen vaikeampaa ->
- Piiloon jääminen voi selittää miksi moni ei osaa ottaa kantaa tehtyihin toimenpiteisiin -> asian näkyväksi ja kuulluksi tekeminen tärkeää
- Yhdenvertaisuusasioissa opiskelijoiden kokemukset vaihtelevia, vaikuttaa mm. kansallisuus, sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen, vamma tai pitkäaikaissairaus, tutkinnon taso ja opiskelija-aktiivisuus
- Syrjinnän tai eriarvoisen kohtelun taustalla moninaiset syyt -> opiskelijoiden moninaisuuden näkeminen vahvuutena ja toisten arvostamisen sekä kunnioittamisen korostaminen
- Korona ja aiheen hankaluus. Osa ehkä kokee, että osallisuus- tai yhdenvertaisuusasiat paikantuvat fyysiseen kampukseen ja tilaan?

Kiitos!